

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากร เป็นครูผู้สอนวิชาลูกเสือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคต้น
ปีการศึกษา 2528 จากโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนทั้งวิชาลูกเสือและกิจกรรมลูกเสือในสังกัด
ต่าง ๆ คือ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาเอกชน สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน
330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและประสบการณ์เกี่ยวกับลูกเสือของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา วุฒิทางลูกเสือ ประสบการณ์
ในการสอนชั้นประถมศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับลูกเสือ ประสบการณ์เกี่ยวกับ
ลูกเสือ สังกัดของโรงเรียน ระดับชั้นการสอนวิชาลูกเสือ และกลุ่มวิชาหรือวิชาอื่น ๆ ที่สอน
ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือใน
โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ครู ผู้บริหารโรงเรียน
หลักสูตรวิชาลูกเสือ เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน เวลา การวัดและประเมินผล ลักษณะ

ค่าตามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 47 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ คิคค่าคะแนนเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีวิธีการดังนี้ คือ

1. นำข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพและประสบการณ์เกี่ยวกับลูกเสือของผู้ตอบแบบสอบถาม มาแจกแจงความถี่ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ

2. นำข้อมูลตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ในส่วนที่ให้เลือกคำตอบต่าง ๆ ไป สำหรับคำถามในส่วนที่ให้เลือกคำตอบ โดยวิธีการประเมินค่าคำตอบเป็นมากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด และคำถามในส่วนที่ให้เลือกคำตอบและเรียงลำดับ 1, 2, 3, 4, 5 ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพและประสบการณ์ เกี่ยวกับลูกเสือของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งหมด 330 คน เป็นชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน คือ เป็นหญิงร้อยละ 53.03 และเป็นชายร้อยละ 46.97 สังกัดกรุงเทพมหานครมีจำนวนสูงสุด คือ ร้อยละ 57.58 รองลงมาร้อยละ 31.82 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 34.85 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวนสูงสุดร้อยละ 66.97 มีวุฒิปริญญาตรี จำนวนสูงสุดร้อยละ 35.15 มีประสบการณ์ในการสอนชั้นประถมศึกษาอยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี มีครูผู้สอนวิชาลูกเสือในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวนใกล้เคียงกัน คือ สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนสูงสุดร้อยละ 24.55 และสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 18.18

1.2 ประสบการณ์เกี่ยวกับลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 48.19 มีวุฒิทางลูกเสือชั้น ความรู้เบื้องต้น (B.T.C.) ร้อยละ 40.61 มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับ กิจกรรมลูกเสือระหว่าง 6 - 10 ปี สำหรับประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 63.64 เคยเรียนกิจกรรมลูกเสือ รองลงมาร้อยละ 61.21 เป็นผู้กำกับลูกเสือ และร้อยละ 60.00 เคยอ่านหนังสือ วารสาร หรือใ้ฟังการบรรยายความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม ลูกเสือ ส่วนครูผู้สอนวิชาลูกเสียร้อยละ 1.52 ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมลูก เสือ ครูผู้สอนทั้งวิชาลูกเสือและกิจกรรมลูกเสือด้วย มีจำนวนร้อยละ 49.70

2. ความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาใน

กรุงเทพมหานคร

2.1 ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 67.88 เห็นว่า ครูที่ควรสอน วิชาลูกเสือมากที่สุด คือ ครูที่สอนกิจกรรมลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 83.64 เห็นว่า ครูที่ สอนวิชาลูกเสือจำเป็นต้องผ่านการอบรมลูกเสือ และจำนวนสูงสุดร้อยละ 65.15 รู้สึกยินดีที่ ใ้สอนวิชาลูกเสือ

2.2 ผู้บริหารโรงเรียน

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 92.42 เห็นว่า โรงเรียน จำเป็นจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือ และโดย เฉลี่ยแล้ว เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนการสอนวิชาลูกเสืออยู่ในระดับมาก

2.3 หลักสูตรวิชาลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 80.91 เห็นว่า การเพิ่มวิชา ลูกเสือในหลักสูตรประถมศึกษามีผลทำให้จุดประสงค์ของหลักสูตรบรรลุผลได้มากขึ้น จำนวนสูงสุดร้อย ละ 63.33 เห็นว่า ควรบรรจุหลักสูตรวิชาลูกเสือเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรประถมศึกษา โดย เฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือเห็นด้วยกับการเพิ่มวิชาลูกเสือในหลักสูตรประถมศึกษาอยู่ในระดับ มาก ครูผู้สอนวิชาลูกเสือเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสืออยู่ในระดับมาก และจุด- ประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสือที่กำหนดไว้ สามารถใช้ใ้จริงและสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ทั้ง

ไว้อยู่ในระดับมาก แต่การสอนวิชาลูกเสือโดยเน้นภาคทฤษฎี จะทำให้บรรลุลูกประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระบับน้อย

2.4 การสอนวิชาลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 67.58 เห็นว่า การเริ่มสอนวิชาลูกเสือตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสม จำนวนสูงสุดร้อยละ 62.73 เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือในแต่ละครั้ง ควรสอนรวมทั้งระดับชั้น จำนวนสูงสุดร้อยละ 53.33 เห็นว่า การประชุมปรึกษาหารือกับครูท่านอื่นเกี่ยวกับแนวทางในการสอนและวิธีการวัดผลของวิชาลูกเสือ ควรทำเดือนละ 1 ครั้ง

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 75.46 เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือเป็นวิชาบังคับ จะมีผลต่อการสอนกิจกรรมลูกเสือ โดยทำให้นักเรียนสนใจการเรียนกิจกรรมลูกเสือมากขึ้น และจำนวนสูงสุดร้อยละ 90.61 เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือมีความจำเป็นต้องสอนควบคู่กับกิจกรรมลูกเสือ

วิธีสอนที่จะให้วิชาลูกเสือบรรลุลูกประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสือ โดยเฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ เห็นว่า ควรใช้วิธีสอนแบบบรรยายและสาธิตอยู่ในระดับมาก และแบบตั้งคำถาม ทดลอง และศึกษานอกสถานที่อยู่ในระบับน้อย ครูผู้สอนวิชาลูกเสือเห็นว่าสนใจแนวทางในการสอนวิชาลูกเสืออยู่ในระดับมาก และเห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือจะช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการ เป็นลูกเสืออยู่ในระดับมาก

จำนวนสูงสุดร้อยละ 87.57 เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือควรสอนทั้งในและนอกห้องเรียน จำนวนสูงสุดร้อยละ 70.30 เห็นว่า การจัดกิจกรรมการร้องเพลงและเล่นเกมประกอบการสอนวิชาลูกเสือมีความจำเป็น เพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น และการสอนเรื่องกฎและคำปฏิญาณของลูกเสือ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 64.85 เห็นว่า ควรเน้นให้นักเรียนนำกฎและคำปฏิญาณไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.5 เครื่องแบบลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 83.03 เห็นว่า การเรียนวิชาลูกเสือ ควรให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 73.33 เห็นว่า นักเรียนส่วนมากมีความรู้สึกอยากแต่งเครื่องแบบลูกเสือ และจำนวนสูงสุดร้อยละ 50.00 เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือ โดยนักเรียนไม่ต้องแต่งเครื่องแบบลูกเสือ จะมีผลทำให้การบรรยายหรือ

สาขิตการหาค่าความเคารพด้วยวิธีการของลูกเสือไม่ค่อยได้ผล

2.6 เนื้อหาของวิชาลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 89.70 เห็นว่า เนื้อหาของวิชาลูกเสือมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน จำนวนสูงสุดร้อยละ 56.97 เห็นว่า เนื้อหาของวิชาลูกเสือมีความสัมพันธ์กับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย รองลงมาร้อยละ 49.39 เห็นว่าสัมพันธ์กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และร้อยละ 40.61 เห็นว่าสัมพันธ์กับกิจกรรมลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 57.88 เห็นว่า ควรแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาของวิชาลูกเสือให้สอดคล้องกับกิจกรรมลูกเสือที่สอนอยู่แล้ว และโดยเฉลี่ยแล้ว เห็นว่า เนื้อหาของวิชาลูกเสือมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสืออยู่ในระดับมาก

2.7 สื่อการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ

โดยเฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ เห็นว่า สื่อการสอนที่ควรใช้ประกอบการสอนวิชาลูกเสือมากที่สุดคือ ของจริง อยู่ในระดับมาก ส่วนมีทราคาและแผนภูมิ อยู่ในระดับน้อย ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 71.52 เห็นว่า คู่มือครูและแผนการสอนวิชาลูกเสือมีประโยชน์ต่อการสอนวิชาลูกเสือ คือ ช่วยให้ครูเข้าใจแนวทางในการสอนวิชาลูกเสือยิ่งขึ้น จำนวนสูงสุดร้อยละ 56.67 เห็นว่า การทำแผนการสอนวิชาลูกเสือ ควรทำทุกครั้งที่สอน และรองลงมาร้อยละ 30.00 เห็นว่า ไม่ควรทำแผนการสอนวิชาลูกเสือ เพราะมีหนังสือแผนการสอนวิชาลูกเสืออยู่แล้ว จำนวนสูงสุดร้อยละ 40.91 เห็นว่า โรงเรียนไม่ให้บริการเกี่ยวกับสื่อการสอนวิชาลูกเสือ โดยจัดหาสื่อการสอนบางอย่างให้ สำหรับเรื่องแบบเรียนวิชาลูกเสือ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51.82 เห็นว่า นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือ และร้อยละ 47.58 เห็นว่า นักเรียนจำเป็นต้องใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือ

2.8 เวลาในการสอนวิชาลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 55.76 เห็นว่า การจัดเวลาสอนของวิชาลูกเสือ ควรจัดสอนทุกสัปดาห์ รองลงมาร้อยละ 37.86 เห็นว่า ควรสอนวิชาลูกเสือสัปดาห์เว้นสัปดาห์ โดยสอนสลับกับกิจกรรมลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 52.73 เห็นว่า ระยะเวลาในการสอนวิชาลูกเสือในแต่ละครั้งควรเป็นเวลา 60 นาที จำนวนสูงสุดร้อยละ 56.79 เห็นว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาลูกเสือมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

รองลงมาร้อยละ 35.45 เห็นว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาลูกเสือสั้นเกินไป และจำนวนสูงสุดร้อยละ 69.09 เห็นว่า การจักเวลาสอนวิชาลูกเสือ ควรจักสอนวันเดียวกับ กิจกรรมลูกเสือ

2.9 การวัดและประเมินผลของวิชาลูกเสือ

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ จำนวนสูงสุดร้อยละ 75.76 เห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ควรทำเมื่อจบแต่ละบทเรียนแล้ว โดยเฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ เห็นว่า วิธีการวัดผลที่ควรใช้ในวิชาลูกเสือมากที่สุดที่อยู่ในระดับมาก คือ การสังเกต ส่วนการทำแบบฝึกหัดและแบบสอบถาม อยู่ในระดัมน้อย นักเรียนสนใจต่อการเรียนวิชาลูกเสือมาก วิชาลูกเสือมีส่วนช่วยแก้ปัญหาสังคมในปัจจุบัน มาก นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับลูกเสือมาก นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาลูกเสือมาก การเรียนวิชาลูกเสือมีส่วนเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ มีระเบียบวินัย เสียสละ ซื่อสัตย์ สามัคคี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบ ช่วยเหลือตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มาก และนักเรียนมีโอกาสนำความรู้ เรื่องกฎและคำปฏิญาณไปใช้ในชีวิตรประจำวัน มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ ควรเป็นครูที่สอนกิจกรรมลูกเสือและจำเป็นต้องผ่านการอบรมลูกเสือด้วย ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือเห็นว่า ครูที่สอนกิจกรรมลูกเสือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ เนื้อหาของวิชาลูกเสือ และมีทักษะการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับลูกเสือให้แก่นักเรียนเป็นอย่างดี เพราะได้ผ่านการอบรมลูกเสือมาแล้ว และทำให้ครูที่สอนกิจกรรมลูกเสือเป็นผู้สอนวิชาลูกเสือ อาจทำให้การสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความ สอดคล้องและยึดหยุ่นกันมากขึ้น

2. ผู้บริหารโรงเรียน

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า โรงเรียนจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของภิญโญ สาคร เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่ว่า การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ และร่วมมือระหว่างโรงเรียนและทางบ้าน อัน

จะทำให้การเรียนการสอนนักเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น (วิทยุ สาร 2523 : 424)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยของวสันต์ พรหมบุญ (2522 : 155 - 164) ที่จัดทำการศึกษาเรื่อง โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และผลการวิจัยของสุภัทรา ฤทธิบุตร (2525 : 101 - 115) ได้ผลการวิจัยที่ตรงกัน คือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมลูกเสือ และขอเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ให้นักเรียนประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการสอนมากขึ้น

3. หลักสูตรวิชาลูกเสือ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นด้วยกับการบรรจุวิชาลูกเสือเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรประถมศึกษา และเห็นว่า การเพิ่มวิชาลูกเสือในหลักสูตรประศึกษามีผลทำให้จุดประสงค์ของหลักสูตรบรรลุผลได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้บรรจุหลักสูตรวิชาลูกเสือเป็นวิชาบังคับ และสอดคล้องกับความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการลูกเสือ ที่เห็นว่า วิชาลูกเสือเป็นวิชาที่มีคุณค่าอย่างมากในค่านิยม จริยธรรม ระเบียบวินัย เสียสละ ซื่อสัตย์ การบังคับให้ทุกคนเรียนย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติมาก และผู้เรียนจะเกิดความสนใจวิชาลูกเสือมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ จุดประสงค์ของวิชาลูกเสือมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษาอยู่แล้ว เมื่อเพิ่มวิชาลูกเสือในหลักสูตรประถมศึกษา จึงเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรประถมศึกษากำหนดไว้ได้ดียิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2526 : 1 - 6)

โดยเฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ เห็นว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสือที่กำหนดไว้ สามารถใช้ได้จริงและสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ มาก แต่การสอนวิชาลูกเสือโดยเน้นภาคทฤษฎี จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร น้อย ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนประถมศึกษาที่ครูผู้สอนวิชาลูกเสือที่ขอบแบบสอบถามสอนอยู่นั้น สอนทั้งวิชาลูกเสือและกิจกรรมลูกเสือ คือ มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน ดังนั้น ผลการเรียน กิจกรรมลูกเสือหรือภาคปฏิบัติ ย่อมมีส่วนทำให้จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสือบรรลุผลได้มากขึ้น และนอกจากนี้จากการวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุดร้อยละ 90.61 เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือ จำเป็นต้องสอนควบคู่กับกิจกรรมลูกเสือ ซึ่งเป็นข้อยืนยันผลการวิจัยข้างต้นได้เป็นอย่างดี และตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการลูกเสือที่ได้ประชุมสรุปผลแนว

ทางการจักกิจกรรมลูกเสือและวิชาลูกเสือแล้ว เห็นว่า การเรียนวิชาลูกเสือต้องมิจิจกรรมลูกเสือควบคู่ไปทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จะเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ไ้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2526 : 1 - 6) และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 6) ไ้ชี้แจงเกี่ยวกับแนวการเรียนการสอนในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ว่า ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ

จากผลการวิจัยของพรสวรรค์ ธนัญญา (2509 : 64 - 69) ที่ไ้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความกึกตื่นของครูและนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมลูกเสือ ยังไ้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า นักเรียนชอบการเรียนภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และดอร์ค เบเคน เพาเวลล์ ให้ข้อคิดเห็นว่ วิธีที่ไ้ผลที่สุดในการศึกษาวิชาลูกเสือ คือการปฏิบัติจริงและไ้โดยการ เล่นเกม (ธกัย จันทวิมล 2519 : 70) นอกจากนี้ จอห์น ทิวอี้ ยังเห็นว่า การสอนจะสัมฤทธิ์ผลไ้ต้องให้เด็กเรียนด้วยการกระทำ เพราะประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์กระทำ (Active) ย่อมไ้ผลกว่าประสบการณ์รับ (Passive) (Ragan 1966 : 20 , อ้างถึงใน ศรีกระจำจ คำสมาน 2526 : 31)

4. การสอนวิชาลูกเสือ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่ การเริ่มสอนวิชาลูกเสือทั้งแก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ไ้กำหนดให้เริ่มเรียนวิชาลูกเสือทั้งแก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่ การสอนวิชาลูกเสือแต่ละครั้งควรสนรวมทั้งระดับชั้น ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือเห็นว่าวิชาลูกเสือเป็นวิชาที่เน้นภาคทฤษฎี มีภาคปฏิบัติน้อย จึงอาจสอนที่เกี่ยวหลาย ๆ ห้องไ้ หรืออาจเป็นเพราะบางโรงเรียนมีจำนวนห้องเรียนหรือจำนวนนักเรียนน้อย จึงอาจนำนักเรียนทั้งระดับชั้นมาเรียนรวมกันไ้

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่ การสอนวิชาลูกเสือเป็นวิชาบังคับ จะมิตผลต่อการสอนกิจกรรมลูกเสือ ไ้ทำให้นักเรียนสนใจการเรียนกิจกรรมลูกเสือมากขึ้น และไ้โดยเฉลี่ยแล้ว เห็นว่ การสอนวิชาลูกเสือจะช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ก่อก่อการ เป็นลูกเสือ อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลสรุปแนวทางการจักกิจกรรมและวิชาลูกเสือในโรงเรียนของผู้เกี่ยวข้อง กับกิจการลูกเสือ ว่ การบังคับให้ทุกคนเรียนวิชาลูกเสือ เป็นการบังคับจิตใจทุกคนให้เรียนวิชา

ลูกเสือ โดยเฉพาะคนที่ไม่ชอบหรือไม่อยากเรียนลูกเสือ ทำให้ภาพพจน์ของกิจการลูกเสือเสีย และเป็นผลเสียต่อกิจการลูกเสือในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2526 : 4)

วิธีสอนที่จะให้วิชาลูกเสือบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสือ โดยเฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ เห็นว่า ควรใช้วิธีสอนแบบบรรยายและสาธิตอยู่ในระดับมาก และวิธีสอนแบบตั้งคำถาม ทดลอง และศึกษานอกสถานที่ อยู่ในระดับน้อย ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนวิชาลูกเสือเห็นว่า วิชาลูกเสือเป็นวิชาที่ต้องการเน้นภาคทฤษฎี เมื่อใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ใช้ได้ดีในการถ่ายทอดความรู้ จะทำให้นักเรียนได้ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี (สุมิตร คุณานุกตร 2523 : 137) และวิธีสอนแบบสาธิต เป็นวิธีการสอนที่ครูหรือนักเรียนแสดงให้นักเรียนดูและเข้าใจขั้นตอนหรือวิธีการในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นวิธีให้ความรู้แก่นักเรียนที่วิธีหนึ่งเช่นกัน ส่วนวิธีสอนแบบตั้งคำถาม ทดลอง และศึกษานอกสถานที่ ครูผู้สอนวิชาลูกเสืออาจเห็นว่า วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่กำหนดมาให้เลือกนั้น วิธีสอนแบบตั้งคำถาม ทดลอง และศึกษานอกสถานที่ จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาลูกเสือน้อย หรือวิธีสอนทั้ง 3 วิธี ไม่ค่อยเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาลูกเสือ หรือเนื้อหาของวิชาลูกเสือที่ควรใช้วิธีการสอนทั้ง 3 แบบนี้มีน้อยมากก็ได้

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือควรสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เนื้อหาของวิชาลูกเสือมีทั้งที่สอนในห้องเรียนได้ และที่จำเป็นต้องสอนนอกห้องเรียน เช่น เรื่อง การบำเพ็ญประโยชน์ ชุมนวมชาติศึกษา ทิศ และการสำรวจและการเขียนสถานที่ใกล้เคียง เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยของพรสวรรค์ชนกัญญา (2509 : 64 - 69) ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า นักเรียนชอบเรียนในที่กลางแจ้งมากกว่าในห้องเรียน และลอร์ด เบเคน เพาเวลล์ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสอนลูกเสือในที่กลางแจ้งว่า ชุมนวมชาติของเด็กชายทุกคนชอบการผจญภัยและชีวิตกลางแจ้ง ดังนั้นในการฝึกอบรมลูกเสือทุกประเภทจึงถือว่าการฝึกกลางแจ้งเป็นเรื่องสำคัญ และควรได้รับการส่งเสริมให้มากที่สุดที่จะทำได้ จริงอยู่ในบางครั้งการฝึกอบรมอาจจำเป็นต้องกระทำภายในอาคาร แต่หากิจกรรมเหล่านี้ ผู้ฝึกจะนำเด็กกระทำกลางแจ้ง จะทำให้เด็กตื่นเต้นและประทับใจ (อภัย จันทวิมล 2519 : 15 - 16)

สำหรับการจัดกิจกรรมการร้องเพลงและเล่นเกมประกอบการสอนวิชาลูกเสือ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า มีความจำเป็น เพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น กิลคราฟท์ (Gilcraft 1961 : 95) ได้ให้ทัศนะในการร้องเพลงว่า การ

ร้องเพลงของลูกเสือ ส่วนใหญ่เป็นการร้องเพลงหมู่หรือร้องเพลงพร้อม ๆ กัน เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคี ช่วยให้เด็กกล้าร้องเพลง ปลุกใจให้รักชาติบ้านเมือง คลายอารมณ์ และก่อให้เกิดความร่าเริงบันเทิงใจ และอภัย จันทวิมล (2519 : 16) ได้กล่าวถึงการเล่น เกมของลูกเสือว่า การเล่นเกมของลูกเสือเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการฝึกชมรมลูกเสือทุกประเภท เป็นการฝึกทางค่านิยมและบริหารร่างกาย ช่วยพัฒนาเด็กในเรื่องนิสัยใจคอ อารมณ์ ฝึกให้มั่นใจเป็นนักกีฬา กล้าหาญ กระตือรือร้น และรักหมู่คณะ เป็นต้น

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า การสอนเรื่องกฎและคำปฏิญาณของลูกเสือ ควรเน้นให้นักเรียนนำกฎและคำปฏิญาณไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการฝึกชมรมลูกเสือที่ว่า กฎและคำปฏิญาณเป็นหลักสำคัญของการลูกเสือ จึงต้องให้เด็กเข้าใจและพยายามปฏิบัติตามกฎและคำปฏิญาณในชีวิตประจำวันอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ (อภัย จันทวิมล 2519 : 11)

5. เครื่องแบบลูกเสือ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า การเรียนวิชาลูกเสือควรให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือ นักเรียนส่วนมากมีความรู้สึกอยากแต่งเครื่องแบบลูกเสือ และการสอนวิชาลูกเสือ โดยนักเรียนไม่ต้องแต่งเครื่องแบบลูกเสือ จะมีผลทำให้การบรรยายหรือสาธิตการทักความเคารพด้วยวิธีการของลูกเสือไม่ค่อยได้ผล ผลการวิจัยนี้ปรากฏว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาลูกเสือไม่สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาลูกเสือว่า ผู้เรียนวิชาลูกเสือไม่ต้องแต่งเครื่องแบบลูกเสือ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2528 : 1) และเรื่องเครื่องแบบลูกเสือนี้ อภัย จันทวิมล (2519 : 11) ได้ให้ความสำคัญกับเครื่องแบบลูกเสือว่า เครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องแบบที่มีเกียรติและเป็นเครื่องหมายแห่งความดี ดังนั้น ลูกเสือจะต้องพิถีพิถันในการแต่งเครื่องแบบลูกเสือที่ถูกต้องและสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ และจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือ นอกจากนี้ผลการวิจัยของมัลลิกา आयวัฒน์ (2523 : 11 - 53) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารลูกเสือโรงเรียน ปรากฏว่า ปัญหาหนึ่งที่ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า เป็นปัญหามากกว่าปัญหาอื่น ๆ คือ นักเรียนขาดความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องแบบลูกเสือ และผลการวิจัยของสุภัทรา ฤทธิบุตร (2525 : 101 - 115) ปรากฏว่า ปัญหาที่พบเห็นปัญหาหนึ่งของการสอนลูกเสือ คือ ผู้เรียนขาดระเบียบและความสะอาดในการแต่งกาย

6. เนื้อหาวิชาลูกเสือ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า เนื้อหาของวิชาลูกเสือมีความซ้ำซ้อนกับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย รองลงมาเห็นว่าซ้ำซ้อนกับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกิจกรรมลูกเสือ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยประกอบด้วยหมวดวิชาต่าง ๆ 5 หมวดวิชา คือ จริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา ทัศนศึกษา และนาฏศิลป์ และกิจกรรมสร้างนิสัย ซึ่งทุกหมวดวิชา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมในตัวผู้เรียนตามแนวทางอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525 : 215) วิชาลูกเสือซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในกิจกรรมสร้างนิสัยและอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในหลักสูตรประถมศึกษา จึงเป็นไปได้ที่จุดประสงค์และเนื้อหาของวิชาลูกเสือจะมีความสอดคล้องหรือซ้ำซ้อนกับหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาอื่น ๆ บาง โดยที่การซ้ำซ้อนนี้อาจจะมีผลเสียบางประการคือ ทำให้เสียเวลาเรียนและงบประมาณ เป็นต้น แต่อาจทำให้เกิดผลดี คือ เป็นการช่วยเสริมให้การเรียนการสอนในหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาอื่น ๆ บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษาดียิ่งขึ้น

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุด เห็นว่า ควรแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาของวิชาลูกเสือให้สอดคล้องกับกิจกรรมลูกเสือที่สอนอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่องหลักสูตรวิชาลูกเสือที่กล่าวแล้วข้างต้น ที่พบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนสูงสุดเห็นว่าควรสอนวิชาลูกเสือควบคู่กับกิจกรรมลูกเสือ เมื่อเป็นเช่นนี้ เนื้อหาของวิชาลูกเสือและกิจกรรมลูกเสือจึงควรให้สอดคล้องกันด้วย แต่จากการพิจารณาเปรียบเทียบเนื้อหาของวิชาลูกเสือกับกิจกรรมลูกเสือ จะเห็นว่า เนื้อหาของวิชาลูกเสือจะเหมือนกับเนื้อหาของกิจกรรมลูกเสือ เพียงแต่เนื้อหาของกิจกรรมลูกเสือมีมากกว่าและเน้นในส่วนที่เป็นภาคปฏิบัติมากกว่าเท่านั้น

7. สื่อการเรียนการสอนของวิชาลูกเสือ

จากผลการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว ครูผู้สอนวิชาลูกเสือ เห็นว่า สื่อการสอนที่ควรใช้ประกอบการสอนวิชาลูกเสือมากที่สุด คือ ของจริง อยู่ในระดับมาก ส่วนบัตรคำและแผนภูมิ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากอุปกรณ์การศึกษาของเคล (1965 : 43 , อ้างถึงใน ภิญโญ สาร 2521 : 248 - 249) ที่ได้เขียนในรูปกรวยแห่งประสบการณ์ 11 อย่าง ว่า การให้นักเรียนปฏิบัติจริง หรือได้ดู ฟัง สัมผัส คม ชิม ของจริง คือให้ประสบการณ์ที่รับได้มากที่สุด และการได้

ดูจากแผนภาพ แผนที่ กระดานคำ หรือแผนภูมิ จะช่วยนักเรียนให้เรียนรู้เป็นอันดับที่ 10 ซึ่งเป็นอันดับเกือบสุดท้ายหรือเรียนรู้เกือบน้อยที่สุด

ครูผู้สอนวิชาลูกเสือจำนวนมากเห็นว่า คู่มือครูและแผนการสอนวิชาลูกเสือมีประโยชน์คือช่วยให้ครูเข้าใจแนวทางในการสอนวิชาลูกเสือยิ่งขึ้น การทำแผนการสอนวิชาลูกเสือควรทำทุกครั้งที่สอน และรองลงมาเห็นว่า ไม่ควรทำแผนการสอนวิชาลูกเสือ เพราะมีหนังสือแผนการสอนวิชาลูกเสืออยู่แล้ว ผลการวิจัยนี้แสดงว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือให้ความสำคัญต่อกู่มือครูและแผนการสอนวิชาลูกเสือมาก ซึ่งครูผู้สอนวิชาลูกเสือส่วนใหญ่อาจเห็นว่าหนังสือคู่มือครูและแผนการสอนให้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ครูมาก แต่ก่อนจะนำกิจกรรมที่เสนอแนะไว้มานั้น จะต้องนำมาปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น จึงควรมีการทำแผนการสอนทุกครั้งที่สอน ส่วนครูผู้สอนวิชาลูกเสือที่เห็นว่าไม่ควรทำแผนการสอนวิชาลูกเสือ นั้น อาจเป็นเพราะเห็นว่า กิจกรรมที่เสนอแนะในหนังสือแผนการสอนวิชาลูกเสือมีความเหมาะสมแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับหรือเพิ่มเติมอีก สามารถนำกิจกรรมนั้นมาใช้สอนนักเรียนได้เลย

สำหรับเรื่องแบบเรียนวิชาลูกเสือ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51.82 เห็นว่า นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือ และร้อยละ 47.58 เห็นว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนวิชาลูกเสือส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนสามารถจดจำและเข้าใจเนื้อหาของวิชาลูกเสือได้โดยไม่ต้องใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือ และผู้ปกครองจะไม่ได้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ส่วนที่เห็นว่าควรใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือ อาจเป็นเพราะเห็นว่าวิชาลูกเสือเป็นวิชาบังคับเหมือนกลุ่มวิชาอื่น ๆ และเป็นวิชาที่เน้นภาคทฤษฎี จึงจำเป็นต้องใช้แบบเรียนวิชาลูกเสือเพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้และจะได้อรรถาธิบายเนื้อหาวิชาลูกเสือได้มากขึ้น

8. การวัดและประเมินผลของวิชาลูกเสือ

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสนใจต่อการเรียนวิชาลูกเสือมาก วิชาลูกเสือมีส่วนช่วยลดปัญหาสังคมในปัจจุบันมาก นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับลูกเสือมาก นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาลูกเสือมาก การเรียนวิชาลูกเสือมีส่วนเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ มีระเบียบวินัย เสียสละ ซื่อสัตย์ สามัคคี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบช่วยเหลือตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมาก และนักเรียนมีโอกาสนำความรู้เรื่องกฎ

และค่าปฏิญาฉบับใช้ในชีวิตประจำวันไ้มาก ซึ่งแสดงว่าครูผู้สอนวิชาลูกเสือเห็นว่าหลักสูตรวิชาลูกเสือจะบรรลุจุดประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารหลักสูตร

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า ควรสอนวิชาจำเป็นต้องสอนควบคู่กับกิจกรรมลูกเสือ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้บริหารหลักสูตรควรกำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาสอนวิชาลูกเสือควบคู่กับกิจกรรมลูกเสือ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า เนื้อหาของวิชาลูกเสือมีความซ้ำซ้อนและไม่สอดคล้องกับกิจกรรมลูกเสือ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้บริหารหลักสูตรควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาของวิชาลูกเสือให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมลูกเสือมากขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า การเรียนวิชาลูกเสือ ควรให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือ นักเรียนส่วนมากมีความรู้สึกอยากแต่งเครื่องแบบลูกเสือ และการสอนวิชาลูกเสือ โดยนักเรียนไม่ต้องแต่งเครื่องแบบลูกเสือ จะมีผลทำให้การบรรยายหรือสาธิตการทำความเคารพด้วยวิธีการของลูกเสือไม่ค่อยได้ผล ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้บริหารหลักสูตรควรกำหนดให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบลูกเสือในวันที่เรียนวิชาลูกเสือ

2. ผู้บริหารโรงเรียน

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า โรงเรียนจำเป็นจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือ เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้เห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสือยิ่งขึ้น

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า ครูที่ควรสอนวิชาลูกเสือมากที่สุด คือ ครูที่สอนกิจกรรมลูกเสือ และการจัดเวลาสอนวิชาลูกเสือ ควรจัดสอนวันเดียวกับกิจกรรมลูกเสือ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้ครูคนเดียวกันสอนทั้งวิชาลูกเสือและกิจกรรมลูกเสือ และจัดทำตารางสอนให้วิชาลูกเสือและกิจกรรมลูกเสืออยู่ในวันเดียวกัน เพื่อให้การเรียนการสอนลูกเสือมีความต่อเนื่องและสามารถ เชื่อมโยงกันได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3. ครู

3.1 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมการร้องเพลงและเล่นเกมประกอบการสอนวิชาลูกเสือมีความจำเป็น เพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือควรจัดกิจกรรมการร้องเพลงและเล่นเกมประกอบการสอนวิชาลูกเสือ เพราะจะช่วยให้นักเรียนสนุกสนาน กล้าแสดงออก และเป็นการพัฒนาร่างกายและจิตใจของนักเรียน

3.2 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า การสอนเรื่องกฎและคำปฏิญาณของลูกเสือ ควรเน้นให้นักเรียนนำกฎและคำปฏิญาณไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือควรสอนเน้นให้นักเรียนนำกฎและคำปฏิญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3.3 จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือมีความเห็นว่า การสอนวิชาลูกเสือควรสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ครูผู้สอนวิชาลูกเสือควรสอนวิชาลูกเสือทั้งในและนอกห้องเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรอื่น ๆ เกี่ยวกับการสอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา เช่น คณะกรรมการอำนวยการพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอื่น ๆ และนักเรียน เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของบุคคลเหล่านี้ว่ามีความคิดเห็นเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาในต่างจังหวัด เพื่อจะได้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิชาลูกเสือต่อไป

3. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนเฉพาะวิชาลูกเสือ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยเรื่องนี้

4. ควรศึกษาปัญหาและผลการเรียนการสอนวิชาลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา